

Uppsala kommun
Huvudman: uppsala.kommun@uppsala.se
Rektor: Ulrika.Mattsson@uppsala.se

2022-04-01

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Palmbladsskolan i Uppsala kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Palmbladsskolan i Uppsala kommun. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Palmbladsskolan i Uppsala kommun. Skolinspektionen har genomfört sex lektionsobservationer i språken franska, spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 7, 8 och 10 februari 2022 av utredarna Anna Ponnert och Mirzet Tursunovic. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Palmbladsskolan är en kommunal skola belägen i Uppsala kommun. Skolan har cirka 450 elever i årskurserna sju till nio och leds av en rektor och biträdande rektor. Skolan erbjuder franska, spanska och tyska som moderna språk. Det finns totalt sex behöriga lärare som undervisar eleverna i de tre moderna språken. På skolan finns det en undervisningsgrupp i franska och tre undervisningsgrupper i spanska i varje årskurs. I tyska finns det en undervisningsgrupp i årskurs sju och nio samt två i årskurs åtta. De elever som inte läser ett modernt språk läser antingen svenska som andraspråk, extra svenska eller extra engelska.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av skolan. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Palmladsskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver se till att lärarna får riktad fortbildning i moderna språk för att de systematiskt ska kunna vidareutveckla undervisningen och kunna grunda denna i vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Rektorn och lärarna behöver se till att eleverna blir mer delaktiga i planeringen av undervisningen samt efterfråga och löpande använda elevernas återkoppling för att utveckla undervisningen utifrån elevernas intressen och behov.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbetssätt för att ge alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i moderna språk.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-09-30 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: anna.ponnert@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna har en tydlig undervisningsidé kring hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan på målspråket.

Granskningen visar att lärarna undervisar på ett medvetet sätt utifrån en kommunikativ idé. Inslag som stödjer utvecklande av interkulturell kompetens är återkommande i undervisningen. Däremot saknas en tydlig anknytning till forskning och beprövad erfarenhet i arbetet med att utveckla undervisningen och ämnet moderna språk. Lärarna behöver återkommande efterfråga och reflektera kring sin undervisning utifrån elevernas återkoppling samt göra eleverna mer delaktiga i utvecklingen av undervisningen.

Lärarna undervisar utifrån en tydlig kommunikativ idé

Undervisningen präglas av en tydlig idé om den kommunikativa förmågan. Lärarna uttrycker att deras ambition är att eleverna ska kommunicera direkt på målspråket och vilja röra sig i miljöer där målspråken talas. Av intervjuerna med elever och lärare framgår att eleverna förbereds muntligt på detta genom olika rollspel om vardagliga situationer, dialoger och muntliga presentationer i både större och mindre grupp, vilket också framkommer vid lektionsobservationerna. En annan form av muntlig presentation görs genom att eleverna spelar in filmer. Flera lärare beskriver hur de i början av lektionen ägnar en stund i helklass eller i par åt att på målspråket prata om allmänna saker som hur eleverna mår, vad det är för väder eller hur lovet varit. Genom att kontinuerligt upprepa och bygga på med samtalsämnen menar lärarna att eleverna efterhand vågar uttrycka sig mer. Eleverna lyfter att de övar sin muntliga förmåga genom att diskutera texter de läst i läroboken, utifrån uppgifter i övningsboken, korta beskrivningar på läxans tema och genom frågekort som när de under en lektion får stå mitt emot varandra och ställa frågor utifrån dessa. Eleverna beskriver också hur de arbetar med nya kapitel som de läser, lyssnar på och översätter till svenska. Lektionsobservationer visar även hur de får svara

på innehållsfrågor. Enligt eleverna är det grammatikgenomgångar, ordinläring och att ibland se på film eller serier, oftast från UR Play, som de ägnar sig åt. Även om det finns en bra variation i arbetsuppgifter uttrycker eleverna att de utgår mycket från läroboken och att de uppskattar de mer praktiska och verklighetsnära inslagen i undervisningen och efterfrågar fler kreativa sådana.

När det gäller lärarnas möjligheter till att förkovra sig inom forskningen kring språkundervisning framkommer det vid lärarintervjun att de har behov av fortbildning och läsning av litteratur men att de saknar tid till detta. Lärarna beskriver att det finns praktiska hinder och kostnader som gör det svårt att ta del av riktade fortbildningar. En lärare beskriver att det finns möjligheter till diskussionsforum på nätet. Rektorn berättar att de arbetar med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt generellt på skolan och menar att det är relevant för de moderna språken. Angående beprövad erfarenhet anger lärarna även bristen på tid som ett hinder för diskussioner och utbyten vid ämneslagsträffarna.

Interkulturell kompetens är en naturlig del av undervisningen

Vid intervjun med lärarna framgår det att undervisningen knyter an till vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i de länder som målspråken talas i och att jämförelser görs med elevernas egna erfarenheter av att leva i Sverige. Lärarna ger exempel på hur en grupp elever mejlar till elever i målspråkslandet och gör filmer om Sverige i ett samarbetsprojekt med tre andra europeiska länder. Genom att utgå från ett kapitel i läroboken får eleverna söka fakta och fördjupa sig i ett land som blir ett fiktivt resmål där det också inkluderas praktiska uppgifter som hör till en resa som att köpa biljetter eller boka ett hotellrum. Ett av språken har även genomfört ett vlogg-projekt kring ett målsspråksland eller en stad, samlat in fakta och presenterat denna genom att filma. En uppgift som läraren menar synliggör de tysta eleverna som annars inte märks lika mycket i klassrummet. En annan språkgrupp har gjort planscher kring ett liknande tema. I den mån det har varit möjligt har en lärare bjudit in studenter från målspråkslandet. Lärarna berättar att de inte arbetar nämnvärt med musik men att de i något språk tittat på landets bidrag till melodifestivalen, kollat på en musikutopplista och följt influensers på nätet. Rektorn uppger att hen erfarit att språklärarna gör kopplingar till målspråkens kulturer när de exempelvis talar om matvanor eller gör en resa genom ett land med fantasins hjälp. Vidare framgår av intervjuerna med elever att de bland annat gjort presentationer om kändisar från målspråkslandet, gjort jämförelser mellan exempelvis länders högtider och skolsystem, diskuterat skillnader i uppförandekoder och pratat om språkliga skillnader inom och mellan länder. Av elevintervjuerna framgår det att det finns elever som bara upplever enstaka inslag i undervisningen av vardagsliv och levnadsätt i målspråksländerna.

Det finns en variation av orsaker till varför eleverna har valt ett visst språk. Under intervjuerna framgår att några elever har familj eller ett hus i målspråkslandet eller

brukar åka dit på semester. Andra har föräldrar eller ett syskon som läst och rekommenderat språket. Någon annan tänkte att det valda språket var det lättaste, största eller mest användbara. Eleverna upplever inte att de pratar med sina lärare om sig själva som framtida användare av språket däremot exemplifierar några med att det kan vara användbart när de ska kommunicera vid resor, pluggar eller jobbar utomlands. Ett par elever vet inte alls vad de kan ha språket till i framtiden.

Lärarnas reflektioner över det egna arbetet saknar delvis koppling till elevutvärderingar

Vid elevintervjuerna framkommer det att lärarna inte frågar eleverna vad de tycker om undervisningen eller om arbetsuppgifterna och att det som de möjligtvis kan påverka är provtillfällen. Det görs inte heller några enkäter eller andra skriftliga utvärderingar, enligt eleverna. Någon elev säger att de i slutet av lektionen kan få frågan om vad de tyckte om dagens lektion. En annan elev ser inte behovet då allt fungerar bra. Lärarna visar delvis på en annan bild vid intervjun av hur de utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna. Någon lärare använder sig av ett verktyg på nätet för den anonyma utvärdering som eleverna gör i slutet av läsåret, kring vad de lärt sig och vad som kan förbättras i undervisningen. En annan gör kontinuerliga miniutvärderingar, en tredje använder sig av exit-tickets, en fjärde uttrycker att hen inte gör utvärderingar och en femte låter eleverna göra läsårsutvärderingar utifrån gruppdiskussioner där varje grupp lämnar in en gemensam skriftlig återkoppling till läraren. Det framkommer i lärarintervjun att det kan upplevas som svårt att få eleverna att ta utvärderingar på allvar.

Lärarna träffas var fjärde vecka under en timme i ämneslaget moderna språk. Lärarna berättar att de diskuterar undervisning men att tiden inte räcker till då de även behöver ta upp praktiska frågor. Fyra av de sex lärarna delar arbetsrum och för där informella samtal kring undervisning. Enligt rektorn finns det ett samarbete med samplanering och sambedömning inom den stora språklärargruppen. För de två lärare som är ensamma i sina språk har det gjorts försök att hitta samarbeten mellan skolor. Enligt rektorn löser lärarna det genom att möta språklärare i olika forum på nätet.

Arbetsformer i undervisningen stödjer elevernas användande av målspråket

Granskningen visar att eleverna till viss del får använda målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt om än sällan i autentiska situationer. Vidare visar granskningen att elevernas intressen sällan styr innehåll och arbetsformer. Även om det finns en viss variation av inslag kopplat till interkulturell kompetens och läromedel som tar upp grundläggande och vardagliga situationer är materialet som används i undervisningen begränsat. Lärarna behöver efterfråga och ta större hänsyn till elevernas intressen och för dem meningsfulla och relevanta sammanhang och ämnesområden. Granskningen visar också att eleverna får stöd och utmaningar av lärarna inom ramen för undervisningen i klassrummet.

Lärarna berättar att de till viss del försöker ta hänsyn till elevernas intressen genom att fråga dem vad de tycker är roligt och ibland utforma arbetsuppgifter utifrån det. Lärarna berättar vidare att eleverna kan få välja redovisningsformer eller hur de ska arbeta med ett visst kapitel men att lärarna trots flexibiliteten styr mycket av innehållet. Av intervjun med lärarna och vid lektionsobservationer framgår att användningen av autentiskt material och kommunikation i autentiska situationer förekommer men är begränsat. Lärarna lyfter att det är enklare att låta elever i mindre grupper påverka arbetsformer och innehåll och att de även behöver anpassa arbetet efter de elever som är svårare att få med sig. I lärarintervjun påpekar lärarna att en del av deras arbete är att vidga elevernas vyer och världsbild och går utanför elevernas vanliga intressesfär.

Eleverna berättar att de får använda målspråket när de har dialoger, svarar på frågor, beskriver bilder, söker information, gör presentationer eller arbetar med vardagliga uttryck för att kunna kommunicera med en granne, berätta om sig själv eller sin helg, beställa mat eller göra en resa. Någon elev uttrycker att innehållet är gammeldags och arbetet knutet till läroboken. Eleverna beskriver att de läser, lyssnar, översätter och gör övningar i boken enskilt, i par eller i helklass och sedan får ord och grammatik i läxa. Eleverna beskriver att de tittar på serier från UR och övar ord på en sida på nätet. Elever säger att de hade önskat arbeta mer utifrån sina intressen. Som beskrivits tidigare i detta beslut används till delar autentiska uppgifter men eleverna säger ändå att det är begränsat i vilken utsträckning de använder den typen av material och uppgifter. Eleverna berättar att några av dem skrivit brev som aldrig blev skickade till elever i målspråkslandet och andra har skickat sina till brevvänner på en svensk skola. De exempel på innehåll och uppgifter som framkommer i elevintervjuerna som relevanta för eleverna har ofta en koppling till interkulturell kompetens eller att de frångått läroboken och har koppling till dem själva och målspråksländerna.

Av lärarintervjun framgår att det är lärarna själva som stöttar eleverna och att de inte brukar ha någon specialpedagog på lektionerna. De berättar att det finns allmän läxhjälp på skolan men ingen särskilt riktad mot moderna språk. Lärarna uttrycker att färre elever hade hoppat av sina moderna språk om de hade kunnat få mer stöd i sitt språk. Detta berörs längre fram i beslutet. Eleverna beskriver att när de är klara med sina uppgifter kan de fortsätta i boken, välja texter med olika svårighetsgrad, öva ord eller meditera. Behöver eleverna hjälp så räcker de upp handen för att få lärarens uppmärksamhet.

Lärarna hjälper eleverna att uttrycka sig i tal och skrift genom vägledning och strategier

Granskningen visar att lärarna använder sig av och delger eleverna olika strategier för att de ska utveckla sin förmåga att kommunicera på målspråket. Enligt lärarna

stöttar de eleverna i deras muntliga och skriftliga utveckling genom att ge dem färdiga fraser, ledtrådar och med strategier som att använda kroppsspråk eller att utnyttja andra språk de kan. Eleverna berättar att lärarna skriver upp ord på tavlan som de kan använda. En metod att inkludera eleverna i att lösa språkliga dilemman är att lärarna skriver meningar på tavlan som de får rätta gemensamt, på så vis lär de sig hur de ska tänka. Eleverna berättar vidare att de uppmanas till att hjälpa varandra, söka ord i lexikon men att de även får aktiv hjälp av lärarna med att starta en konversation. Vid muntlig interaktion visar lektionsobservationerna att lärarna ställer följdfrågor till eleverna, sätter ord i ett sammanhang, ber dem notera sådant de vill uttrycka men inte kan. Vid en lektionsobservation uppmanas eleverna utgå från ord de har i texten för att inte komplicera sin skriftliga produktion. Vid lektionsobservationerna framkommer även exempel på hur lärarna gör jämförelser mellan det svenska och målspråkens grammatiska system samt gör jämförelser mellan ord och uttryck mellan länder där målspråket talas.

Lärarna arbetar för att förebygga talängslan och uppmuntrar användningen av målspråket

Granskningen visar att lärarna försöker skapa en trygg klassrumsmiljö genom att eleverna placeras klassvis tillsammans med någon de känner.

Av intervjun med lärarna framkommer att de försöker få alla elever att vid något tillfälle tala på målspråket. De påpekar vikten av att eleverna känner sig trygga i gruppen men att eleverna kommer från flera klasser och att det tar en viss tid för dem att känna sig bekväma med att tala inför gruppen eller våga säga fel. En förändring lärarna observerat under senare år är att eleverna blivit mer ängsliga över att tala inför andra vilket de säger är en utmaning för lärarna. Någon elev uttrycker att det är få elever som räcker upp handen för att svara inför en klass. Ofta placeras eleverna klassvis och arbetar med den de sitter bredvid för att skapa trygghet vilket innebär att de inte arbetar med andra elever. I elevintervjuerna önskar någon elev att få samarbeta med olika personer då det hade varit spännande och mer varierat. Arbetsformerna visar, enligt lärarna, att tysta elever kommunicerar mer i par än de gör inför hela klassen. Eleverna berättar att de som har självförtroende pratar mer och att när de hamnar med okända elever blir de tystare. Eleverna säger att det kan vara pinsamt att säga fel även om ingen skrattar, att man vill vara säker men att det ändå blir en del fel och att det är okej.

De strukturella mönster som lärarna kan skönja skiljer sig åt då det i något språk är pojkarna som talar mest på målspråket och i andra flickorna. Enligt rektorn beror skillnaden på individer men hen kan också se att det varierar från årskurs till årskurs. Eleverna instämmer och uttrycker att skillnaderna generellt finns på individnivå och inte utifrån kön.

Skolinspektionen rekommenderar lärarna att variera sammansättningen i elevernas arbetsgrupper för att stärka elevernas trygghet i relation till hela gruppen. Därmed skulle lärarna kunna skapa bättre förutsättningar för interaktion i olika konstellationer.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga men att det finns utvecklingsområden.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i sin undervisning utgår från en kommunikativ idé och skapar förutsättningar för att eleverna ska kunna uttrycka sig på målspråket i tal och skrift. Däremot saknas en tydlig anknytning till forskning och beprövad erfarenhet i arbetet med att utveckla undervisningen och ämnet moderna språk. Lärarna i ämneslaget moderna språk behöver dessutom ges förutsättningar i form av tid och riktlinjer för att systematiskt och gemensamt utveckla innehåll och arbetssätt.

Det finns inslag som stödjer utvecklandet av interkulturell kompetens i undervisningen med koppling till vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i de länder som målspråken talas i. Det görs även jämförelser mellan målspråksländerna och elevernas egna erfarenheter av att leva i Sverige. Granskningen visar dock att lärarna återkommande behöver efterfråga och reflektera kring sin undervisning utifrån elevernas återkoppling samt göra eleverna mer delaktiga i utvecklingen av undervisningen. Detta genom att till exempel ta reda på och utgå från elevernas behov och intressen. Även om det finns en viss variation styr läroboken till stor del undervisningen. Detta får till effekt att lärarna inte alltid utgår från behov och förutsättningar i den aktuella elevgruppen utan från ett färdigproducerat material utan att förändra det i relation till elevernas behov. Det finns även ett behov att synliggöra de möjligheter det studerade språket ger och att eleverna kan se sig själva som framtida användare av språket.

Granskningen visar att lärarna försöker skapa en trygg klassrumsmiljö genom att eleverna placeras klassvis tillsammans med någon de känner vilket i sin tur innebär en begränsning i att kommunicera med andra elever i nya konstellationer.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att lärarna får riktad fortbildning i moderna språk för att de systematiskt ska kunna vidareutveckla undervisningen och kunna grunda denna i vetenskap och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionens granskning visar att det finns ett behov av gemensam kompetensutveckling hos lärarna i moderna språk så att de kan utveckla och förankra undervisningen i forskning och beprövad erfarenhet. Kompetensutvecklingen behöver ha ett tydligt mål och syfte och tid skapas i ämneslaget för ett systematiskt arbete.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att initiera och ge lärarna möjlighet att delta i en gemensam kompetensutveckling som exempelvis Skolverkets Språksprånget. I ett sådant sammanhang kan lärarna kritiskt granska, pröva och utveckla sin undervisning på ett forskningsbaserat och systematiskt vis.

- Rektorn och lärarna behöver se till att eleverna blir mer delaktiga i planeringen av undervisningen samt efterfråga och löpande använda elevernas återkoppling för att utveckla undervisningen utifrån elevernas intressen och behov.

Skolinspektionens granskning visar att det finns lärare i moderna språk som på eget initiativ tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Det saknas ett mer kontinuerligt och systematiskt sätt för eleverna att utvärdera och påverka undervisningen i de moderna språken. Granskningen visar att det finns exempel på inslag som stödjer utvecklande av interkulturell kompetens men att inslagen av autentiska situationer behöver breddas och relateras till elevernas behov och intressen.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn och lärarna att se över hur eleverna kan göras mer delaktiga i utvecklingen av undervisningen och ta tillvara deras behov och intressen i mer autentiska situationer.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har i flera avseenden en likvärdig status som andra ämnen

Vid granskningen framkommer att rektorn försöker likställa ämnet moderna språks status med andra ämnen på skolan. Hen lyfter samtidigt att möjligheten till omval och byte till extra svenska och engelska, för de elever som riskerar att inte nå sin gymnasiebehörighet, skiljer moderna språks ställning från andra ämnen.

Liksom eleverna påpekar rektorn att ämnena svenska, engelska och matematik som kärnämnen har en högre status än moderna språk. Skolan tillgodoser elevernas förstahandsval men några elever berättar att de enbart läser moderna språk för betyget och att förutom kärnämnen så värderas även andra teoretiska ämnen högre. Lärarna upplever att ämnet har samma status förutom när det kommer till inköp av läromedel som anses vara kostsamma. Gruppstorlekarna i språken varierar mellan 12-30 elever där spanskan har störst grupper, vilket kan vara en utmaning när det gäller att räkna till, enligt lärarna. Lektionerna är 50 minuter långa och ligger enligt lärarna på bra schemapositioner, detta är också något som rektorn säger prioriteras när det gäller moderna språk. De flesta språklärarna har ett hemklassrum med tillhörande grupprum. Rektorn berättar att de stora klassrummen främjar ett kommunikativt arbetssätt så att arbetet kan ske i olika gruppkonstellationer och i en lugn miljö. Vid observationerna noteras att ett par av klassrummen har skärmar som avdelare och att grupprum nyttjas av eleverna. Rektorn lyfter även de tekniska möjligheterna som finns för att spela in samtal.

Rektorn berättar i intervjun att kollegiet gör två större utvärderingar under läsåret som blir en del av verksamhetsplanen, att lärarna gör egna kursutvärderingar under terminen och att eleverna gör en utvärdering av varje ämne inför utvecklingssamtalen. Därutöver gör lärarna enligt rektorn individuella analyser som biträdande rektor ger återkoppling på och en ämnesanalys i slutet av läsåret som de också får återkoppling på. Det görs även lektionsbesök av rektor och biträdande rektor. Vid lärarintervjun framgår det att lärarna inte helt delar bilden av att de får lektionsbesök eller alltid återkoppling på ämnesanalys eller ämnesprotokoll mer än vad de ser i verksamhetsplanen. På frågan om rektorn lett diskussioner och sett utvecklingsbehov i gruppen berättar rektorn att hen inte deltagit i ämnesträffar för moderna språk men planerar att göra detta framöver. Enligt rektorn finns det saker som lärarna i moderna språk behöver utveckla i undervisningen men att det skiljer sig mellan språk och lärare. Hen säger att även om alla ämnen har sina karaktärsdrag så finns det gemensamma strukturer och rutiner som alla ämnen ska använda sig av och där de moderna språken eventuellt inte kommit lika långt. Enligt rektorn kan det handla om hur en lektion startas och avslutas, tydliga instruktioner eller att de använder sig av mirakelfrågor på en tavla (När? Vad? Hur? Med vem? Varför? Vad ska jag göra sedan?).

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att delta i någon ämneslagsträff för att diskutera undervisningen och skapa sig en bild av gruppens utvecklingsbehov.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk

Vid granskningen framkommer, som bedömts tidigare i detta beslut, att rektorn i högre utsträckning behöver uppmärksamma lärarnas behov av att ta del av mer

ämnesdidaktisk forskning och skapa möjligheter för samtal där alla lärare i moderna språk kan delta. Det framkommer även att rektorn inte har en bild av språklärarnas behov av kompetensutveckling.

Granskningen visar att alla språklärare är behöriga och hjälps åt vid behov av vikarier då husvikarierna inte alltid har den språkliga kompetensen. Lärarna har enligt rektorn möjlighet till samarbete utifrån sina arbetsplatser där fyra av sex lärare sitter i samma arbetsrum och på ämnesträffarna var fjärde vecka. Enligt rektorn uppmuntras arbetet med kommunikativa förmågor i alla ämnen och hen berättar att skolan arbetar utifrån ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt där även de moderna språken ingår. Rektorn berättar att hen inte inventerat varje enskild lärares behov av riktad kompetensutveckling men att hen försöker bevilja önskan om fortbildning. Som exempel ges en genomförd kommungemensam dag för lärare i moderna språk, att tyskläraren deltagit i fortbildning vid Goethe-institutet och att några lärare ingår i olika nätverk för moderna språk.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att skapa sig en bild av såväl gruppens som enskilda lärares kompetensutvecklingsbehov inom ämnet moderna språk. Vidare behöver lärarna i ämneslaget moderna språk ges förutsättningar i form av tid och riktlinjer för att systematiskt och gemensamt utveckla innehåll och arbetssätt.

Arbetssätt och uppföljning för att främja att fler elever fullföljer sina studier behöver utvecklas

Granskningen visar att elever främst hoppar av sina språkstudier på grund av svårigheter i ämnet eller att de behöver prioritera andra ämnen som svenska och engelska. Det finns tydliga rutiner på skolan för hur ett avhopp kan göras rent formellt. Däremot framkommer det att avhopp skulle kunna undvikas med fler riktade stödåtgärder.

Vid intervjun med rektorn framkommer att det inte har gjorts en djupare analys av anledningen till att elever hoppar av ämnet moderna språk genom exempelvis elevintervjuer. Enligt rektorn kan elevernas avhopp bero på att de saknar motivation eller att ämnet innebär mycket läxor. Rektorn lyfter att fler pojkar än flickor gör omval och att detta kan bero på att fler flickor är studiemotiverade. Av elevintervjuerna framgår det att eleverna inte ser sådana mönster i avhoppet. Enligt eleverna är anledningar till avhopp att en elev inte hänger med, vill vara med sina kompisar, inte tycker att det är kul och meningsfullt, är missnöjd med läraren eller behöver prioritera andra ämnen. Det är mindre vanligt att eleverna byter språk än hoppar av helt, enligt lärarna. De beskriver att det kan handla om nyanlända elever som behöver prioritera engelska och svenska eller elever som väljer att läsa ett språk som föräldrarna kan. I lärarintervjun framkommer att flera elever hade kunnat klara kursen med stödinsatser men att möjligheten att få stöd enbart är avhängigt av den enskilde lärarens arbete i klassrummet. På skolan finns det allmän

läxhjälp men ingen riktad till moderna språk och specialpedagogerna finns inte med på språklektionerna. Däremot berättar rektorn att det finns speciallärare som är lärare i moderna språk på läxhjälp. Lärarna säger att inga elever har ett åtgärdsprogram i språk och att det snarare är en åtgärd att ta bort ett modernt språk. Rektorn säger att om moderna språk skulle bli ett obligatoriskt ämne skulle de krävas att lärarna reflekterade mer kring sin undervisning och extra anpassningar i klassrummet. Eventuellt skulle det, enligt rektorn, behövas riktad läxhjälp likt den som idag finns i matematik och engelska. På frågan om läraren kunde gjort något mer för att eleven skulle fortsatt med sina studier i moderna språk exempelvis genom anpassningar eller stöd svarar någon elev att uppgifterna inte var meningsfulla och att det var för många läxor.

Det finns en rutin vid önskemål av omval eller avhopp på skolan, enligt både lärarna och rektorn. Av rektorsintervjun framgår det att när en elev önskar hoppa av ett språk samtalar både mentorn och studie- och yrkesvägledaren med eleven och vårdnadshavaren om vad beslutet innebär. En blankett fylls i och skrivs under av elev, vårdnadshavare, lärare och rektorn och byten görs vanligtvis vid terminsslut. Av intervjuerna med elever som hoppat av sina studier i moderna språk framkommer att de främst talat med sin språklärare och inte träffat en studie- och yrkesvägledare. Eleverna uttrycker att de inte var motiverade att läsa språk även om en lärare försökte ge stöd.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet men utvecklingsområde finns.

Skolinspektionens granskning visar att statusen för ämnet moderna språk på skolan jämföras med övriga ämnen förutom när det gäller avhopp från moderna språk till förmån för förstärkning i kärnämnen som svenska och engelska. När det gäller möjligheter till stöd ges denna enbart av undervisande lärare på lektionstid. Det saknas exempelvis läxhjälp riktad mot moderna språk, specialpedagogisk kompetens i undervisningen och inga åtgärdsprogram finns upprättade i moderna språk. Granskningen visar att mer stöd till eleverna skulle kunna leda till att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk. Granskningen visar även på ett behov av orsaksanalys till avhopp.

Vidare visar granskningen att rektorn inte har genomfört besök på ämneslagsträffar i moderna språk och inte har en bild av vad gruppen i moderna språk behöver för gemensam kompetensutveckling. Däremot försöker rektorn bevilja kompetensutveckling i den mån det är möjligt. Granskningen visar även att det saknas förutsättningar i tid och riktlinjer för en djupare kollegial samverkan mellan de moderna språken. Detta bedöms under frågeställning 1 tidigare i detta beslut.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbetssätt för att ge alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i moderna språk.

Skolinspektionens granskning visar att elevernas möjlighet att få stöd i moderna språk är begränsad och att elever väljer bort moderna språk för att klara kunskapskraven i andra ämnen. Skolan har inte gjort en analys för att komma åt orsaker och insatser för att undvika avhopp eller satt in extra stödåtgärder förutom de som ges i undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tillsammans med lärarna gör en analys av de elever som avbrutit sina studier i moderna språk för att se om det finns en koppling till brist på stöd och avhopp.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Anna Wide

Utreddare Anna Ponnert har varit föredragande i ärendet. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Mirzet Tursunovic deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: (<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde X: <Här klipps utvecklingsområdet in i sin helhet. I det fall det finns flera utvecklingsområden kopieras denna malltext efter antalet identifierade utvecklingsområden. Ett tips är att denna bilaga gå med som ett wordfil när beslutet expedieras, detta så det blir enkelt för huvudmannen att använda mallen.>
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt? <Om beslutet endast gäller huvudmannanivå ska denna ruta tas bort.>